

DISPUTATIO
De
PRAEDESTINATIONE,

Quam
Deo Fautore & Auspice

SUB PRÆSIDIO

Reverendi & Clarissimi Viri

M. JOANNIS ELAI TERSERI

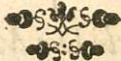
S. S. Theologiæ Professoris in Regia Aboën-
sium Academia celeberrimi,

Præceptoris & Fautoris sui æternum honorandi,

Ad diem 10. Martij Anni 1644.

Publicè examinandam proponit

JACOBUS SIGFRIDI VVASENIUS.

A B O Æ,

Excudebat Petrus Wald Acad. Typogr. 1644.

1644-48.
Eiuditionis huiusmodi ac morum
grat. viro Dno Jacobo Terseri
fautorij & amico merito ho-
norando, has litteras respondit

*Nobiliss: stemmatis, ingentisq; animi Generosiss-
simo Heroi ac Domino.*

DN. JOHANNI Knytle/

De Frótuna/ &c. Chiliarcho strenuiss: per universam
Bothniam Orientalem Gubernatori Eminentiss:
Uhlæ & Cajanæburgi Castellano meritissimo,
Patrono & Benefactori suo, summè gratiofo,

Et

Reverendiss: in Christo Patri & Domino

DN. M. ISAACO B. ROTHOVIO,
inclytæ Diœces. Aboënsis Episcopo dignissimo, & Reg:
Ibidem Acad. Procancellario ampliss: Theologo ce-
leberrimo, Mecænati & Promotori suo omni ob-
servantiæ cultu jugiter honorando.

Nec non

Reverendis, Authoritate, doctrinâ & pietate præstantiss: Viris,

Dn. M. Erico Fortelio, | **Dn. M. Thomæ Florino,**
Past: & Præp: Pædersörënsi me- Waza Mustsaarënsium, Past: &
ritissimo, & Both. Eccl: Inspectori Præposito dignissimo.
dexterrimo.

Dn., Sigfrido Olai, verbi Dei Ministro in Eccl: VVazensæ
indefesso, Parenti suo omni filiali honore & reverentiâ perpetim
suspiciendo.

Dn., Patronis, Mecænatibus, Fautoribus, Promotoribus & Evergetis, in gratæ
mentis documentum, & ulterioris favoris spem, exercitium hoc Academi-
cum reverentèr & submissè

offert & dedicat.

Respondens.

De
PRÆDESTINATIONE.

THESIS I.

PRædestinationis significatio colligitur ex significacione verbi *destino*, quod apud Latinos autores tria imprimis significat, 1. Mittere, ut Svet. in Galba, statim, inquit, legationem destinarent, i. e. miserunt, 2. Decernere, sive animo apud se constituere, sicut de Cæsare dicit idem Svetonius; in dies plura aut majora de ampliando imperio destinabat, 3. Deputare, sicut Virgilius hac voce utitur *Æn. 2. & me destinat aræ*,

II.

Juxta has significaciones verbi simplicis, etiam prædestinatio tres, quantum ad hanc rem, habet significaciones: Nam 1. Significat decretum Dei de mittendo Filio & dicitur prædestinatio Christi, 2. accipitur pro decreto Dei, quo nos in Christo elegit ad vitam æternam, 3. Latius accipitur, ut extendatur etiam ad decretum Dei de condemnandis incredulis. Ad primam acceptionem pertinent loca *Act. 4:28. & Rom. 1:4*. Quo sensu etiam electio accipitur, *Matth. 12:18. ex Es. 43:10*. Secunda est propriissima & in sacra scriptura maximè familiaris. Tertia apud Patres nonnullos est usitata, quo sensu S. Augustinus dicit societatem malorum prædestinatam esse subire supplicium cum Diabolo. De C. D. lib. 15; cap. 1. Sed hæc acceptio in S.^{ra} nusquam reperitur. Secunda autem acceptio hujus est loci.

III.

Cæterum cum in prædestinatione propriè sic dicta

duo spectentur, alterum *gloria* seu vita æterna, ad quam prædestinantur quicumq; prædestinantur, alterum *gratia* seu dona illa supernaturalia fidelibus collata, quorum beneficio ad gloriam illam perducuntur, quæri potest an prædestinationis nomine hic intelligatur prædestinatio ad gratiam, an ad gloriam, an verò ad utramq;.

IV.

Augustinus certè per prædestinationem intelligit gratiæ præparationem, seu *preparationem beneficiorum Dei, quibus certissimè liberantur, quicumq; liberantur*, l. de bono persever. c. 14. Alii per prædestinationem intelligunt electionem fidelium ad vitam æternam. Alii deniq; prædestinationis nomine electionem intelligunt ad gratiam & ad gloriam.

V.

Prima acceptio distinguit inter prædestinationem & electionem, statuens illam esse decretum Dei de conferendis donis gratiæ, quibus prædestinati perducuntur ad vitam æternam, hanc verò directionem prædestinatorum per illa dona ad gloriam. Secunda acceptio, ut & tertia prædestinationem & electionem pro uno eodemq; habent.

VI.

Et certè scriptura quoties de prædestinatione filiorum Dei agit, semper prædestinationem intelligit ad gratiam, quin & electionem ad gratiam factam esse docet Paulus⁹ *Eph. 1:4. elegit nos, in ipso, ut essemus sancti & inculpati.*

VII.

Verum enimvero, cum prædestinatio illa seu electio ad gratiam, non de ijs propriè dicatur, quibus dona gratiæ in casum conferuntur, sed de solis ijs, qui per dona illa vitam æternam consequuntur, ideo per prædestinationem utrumq; intelligimus, præcipuè tamen electionem ad gloriam

riam & ideo inter prædestinationem & electionem nullum discrimen agnoscimus, sicut neq; scriptura ullum agnoscit.

VIII.

Dicitur a. Prædestinatio hæc alias Electio, *Rom. 11:5.* ordinatio ad vitam æternam *Act. 13:48.* beneplacitum voluntatis Dei, *Eph. 1:5.* propositum Dei, *v.11.* item consilium voluntatis ejus *v. eod.* præscientia quoq; , *Rom. 11:2.* quamvis accuratè loquendo, quò ad signa rationis, hæc posteriora ab ipsa prædestinatione distinguantur, ut postea liquerit.

IX.

Differt autem à Providentia, ut species à genere, cum enim providentia sit directio cujuscunq; creaturæ ad suum finem per media, etiam prædestinationem sub providentia comprehendi constat, cum per eam rationalis creatura dirigatur ad supernaturalem finem, æternam beatitudinem, per supernaturalia media. Itaq; inter providentiã & prædestinationem hoc interest, quod illa versetur circa creaturas omnes, hæc circa Angelos & homines tantum. 2. illa respicit naturales etiam fines, hæc supernaturales tantum, 3 Prædestinatio includit præscientiam conditionatam, providentia non item. Per conditionatã a. præscientiam intelligimus eam, qua Deus ab æterno prævidit, non quid absolute futurum sit, sed quid futurum sit sub hac vel illa conditione. Unde quarta emergit differentia, quod providentia interdum sine suo frustretur, prædestinatio nunquam. Cum enim providentiæ sit media ordinare, quibus rationalis creatura uti vel non uti, imo etiam abuti possit, fit ut finem illa non semper assequatur, Prædestinatio verò, cum præscientiam involvat conditionatam, quæ fidem seu obedientiam respicit, semper finem suum assequitur.

X.

Differt prædestinatio hominũ, à prædestinatione An-

gelorum, qui etiam electi dicuntur, *1. Tim. 5:21.* non fine quidem: utriusq; enim est vita æterna, sed mediis: Angeli enim (boni scil.) per observationem mandatorum ad vitam sunt prædestinati; homines verò per fidem in meritum Christi. Nos autem hic non de Angelorum, sed hominum prædestinatione agere decrevimus.

XI.

Differt deniq; prædestinatio à præscientia, quod hæc denotet simplicem tantum rerum notitiam, non causam; prædestinatio verò vera est causa salutis electorum. Deinde præscientia concernit tam malos quam bonos, imo universas creaturas, prædestinatio verò tantummodo est Filiorum DEI.

XII.

Potesť a. Prædestinatio in hunc modum definiri, quod sit decretum sive actio voluntatis Dei, qua ex mera gratia ante jacta fundamenta mundi, secundum beneplacitum suum quod proposuit in se, intuitu meriti Christi, ad vitam æternam ordinavit, quotquot præscivit hoc meritum vera, & non intermoritura fide apprehensuros.

XIII.

Dicitur decretum Dei, est enim voluntatis actus, quamvis includat, vel certè præsupponat etiam præscientiam, quæ actus intellectus est, sicuti quoq; providentia, in communi utroq; hoc actu constat, formaliter tamen & quoad ultimum electionis actum voluntatis est, non intellectus actio.

XIV.

Ut autem rectius hoc intelligatur, ordo quidam divinorum actuum in prædestinationis negotio observandus est, non quod actus illi in Deo sint distincti, quippe
qui

qui uno actu perfectissimo omnia in æternitate simul in-
tuetur: respectu tamen objectorum in quæ feruntur dis-
tingvi solent: ut enim unum objectum temporis ratione
prius est alio, vel ab alio dependet, ita divinorum actuuna
alius præcedere dicitur, alius subsequi.

XV.

Ita cum delictum pœna sequatur, pœnam misericor-
dia, hanc incarnatio & meritum Christi, quod fides com-
prehendit, concipimus DEUM *Primò* prævidisse Adami
peccatum. *Deinde* decrevisse peccatum punire morte &
æterna damnatione. *Tertiò*, statuisse humani generis mi-
sereri, & à morte eripere. Hæc est gratia, misericordia,
seu Philantropia illa Dei, toties in Paulinis Epistolis incul-
cata. *Quartò*, ita tamen statuisse homini succurrere, ut ni-
hilominus justitia & veritas ejus nullo modo violaretur,
& ideo decrevisse unigenitum Filium suum mittere, qui
assumpta carne, homo pro humano genere moreretur,
justitiæq; DEI satisfaceret. Hoc est admirabile illud justiti-
æ & misericordiæ DEI temperamentum, ubi altera ita
exercetur, ut alteri tamen suus relinquatur locus. *Quintò*
decrevisse, ut qui Filium & meritum ejus vera & ad finem
duratura fide amplecterentur, æternam mortem
& damnationem evaderent, vitamq; æternam conseque-
rentur; cæteri in damnatione relinquerentur. Hoc est
propositum, beneplacitum & consilium voluntatis ejus,
secundum quod in Christo electi dicimur, *Eph. 1: 5, & 11:*
nam si in Christo electi sumus, ergo per fidem: nullum
enim nobis cum Christo, nisi per fidem, est commercium.
Sextò præscivisse, Qui in Christum ad vitæ usq; finem essent
creditori, & qui in incredulitate decessuri. Hæc est divi-
na illa præscientia juxta quam electos nos esse ait Apost.
Petrus, *1. Ep. c. 1: 2.* & Paulus, *quos præscivit, eos prædestinavit.*

Rom. 8:2. *Septimò*, quos itaq; finaliter credituros prævidit, illos prædestinavit, sive ad vitam æternam elegit. Atq; hic actus formaliter est ipsum decretum prædestinationis, ad quem cæteri q. prævii sunt.

XVI.

Porrò cum actus prædestinationis voluntati tribuatur, de hac etiam nonnihil dicendum est. Et quamvis voluntas Dei, cum sit ipsa Dei essentia, una sit & simplicissima, tamen cum ad extra progreditur, distinctionem quandam admittit, non sui, sed objectorum ratione, sicut supra de actibus divinis dictum est.

XVII.

Et sic *Primò* voluntas Dei (sicut & potentia ejus) alia absoluta dicitur, alia conditionata. Ad absolutam pertinet illud, *Deus noster est in cælo, omnia quæ voluit fecit*, vel ut Tremellius vertit, *quicquid placet facit.* *Ps. 115: 2.* & illud: *voluntati ejus quis resistit?* *Rom. 9:19.* Unde Damasceni dictum. *OSA THELEI GINETAI, quæcunq; vult sunt.* Ad conditionatam pertinent: *quæ nolui elegerunt.* *Es. 65:12, & 66: 4.* item: *Deus vult omnes homines servari & ad cognitionem veritatis venire,* *1. Tim. 2:4.* &: *Deus non vult ullos perire, sed omnes ad recipiendam tendere.* *2. Pet. 3: 9.* Et, *vivo ego, dixit Dominus Iehovah, si volo mortem impij, sed ut convertatur impius à viâ sua & vivat.* *Ez. 33: 11.* cum tamen non omnes serventur, sed multi pereant. Ita & illud *Hierusalem Hierusalem----- quoties volui congregare filios tuos----- & noluiisti.* *Matth. 23: 37.* Itaq; apparet, quomodo Deus vult omnium hominum salutem, non simpliciter scil. & absoluta voluntate, sed conditionata, h.e. si media salutis non neglexerint.

XVII.

Deinde, alia voluntas est Antecedens alia consequens,
illa

illa considerationem fidei vel incredulitatis præcedit, & ideo antecedens dicitur, hæc considerationem illam subsequitur, ideoq; consequens vocatur: illa media respicit prout à Deo omnibus offeruntur, hæc eadem media prout ab hominibus acceptantur: & ideo illa dicitur *dosin* i. e. donationem concernere, hæc *lepsin* seu acceptationem. Juxta illam itaq; vult omnes homines salvari, & ideo *universalis* dicitur, juxta hanc credentes tantum, quæ propterea particularis appellatur: illa dicitur misericordiæ, hæc justitiæ vel judicii. Huc pertinent dicta illa scripturæ ad superiorem distinctionem notata, *1. Tim. 2. 2. Pet. 3. Matth. 23. & Ez. 33.* Ad consequentem pertinent, *Marc. 16:16. qui crediderit & baptizatus fuerit, servabitur, qui verò non crediderit, condemnabitur. Ioh. 3: 18. Qui credit in eum non condemnatur, qui verò non credit, jam condemnatus est: quia non credit in nomen unigeniti Filij Dei. Rom. 9:18. cujus vult miseretur, & quem vult, indurat.*

XIX.

Hæc distinctio, utut Calvinianis displicet, nova certè non est, sed sanctis etiam Patribus usitata, ut id ostendit, Gerhardus in loco de Electione. Potest etiam similibus illustrari hoc modo.

Bonus Magistratus, antecedente voluntate cupit omnes subditos suos longo ævo felices frui; si verò qui sunt perduelles, patriæve proditores, hos consequente voluntate capitis supplicio affici cupit:

Præceptor omnes suos discipulos tantisper à se institui cupit dum frugi evadant, ex iis tamen quosdam ob facinus aliquod & flagitium excludit.

Hortulanus omnes arbores à se confitas vigere cupit, steriles verò excindit vel prorsus evellit.

Princeps Christianus si captivos ab imperatore Turcico persoluto lytro redemerit, seriò vult ut omnes redempti libertati re-

stuantur, patrijsq; fruantur bonis, si vero quidam ex redemptis redire noluerint, eos in captivitate perpetuò relinquit.

Rex Matth. 22. ad filij nuptias, seriò omnes invitat, contemptores verò tandem excludit à nuptijs, & severissimè punit.

Ita etiam Deus voluntate quidem antecedente seriò vult omnium hominum salutem, omnibusq; salutis media offert; verum, si qui gratiam oblatam reiiciunt Spiritui Sancto resistunt, & consilium DEI adversus semet ipsos spernunt, eos consequente voluntate damnationi vult relinquere.

XX.

Itaq; ad concilianda scripturæ dicta apparenter contradictoria notetur ex Meisnero in Antrop: Regula hæc Theologica: Quemadmodum voluntas consequens non tollit voluntatem antecedentem, ita scripturæ dicta de voluntate consequente loquentia non sunt opponenda ijs testimonijs, quæ voluntatem DEI antecedentem adstruunt.

XXI.

Tertio distinguitur voluntas DEI in Absconditam & Revelatam. Ad Absconditam DEI voluntatem referuntur, 1. Ministerium Evangelij ante universalem prædicationem, quippe quod à temporibus aternis tacitum fuerat. Rom. 16: 25. & ideo 1. Cor. 2: 7: vocatur sapientia Dei in Mysteriorum abscondita illa, quam præsinierat Deus ante secula, quam nemo principum hujus seculi cognovit, &c: 2. Particularia Dei judicia circa speciales casus, quorum nos reddere rationem nequimus, ut cur DEUS hanc gentem uberiori dignetur gratia quam aliam: Cur Tyri & Sidone non tot fuerint edita miracula, ut in Corazin: cur non tot Sodomæ, quam Capernaumi: & in communi, cur Deus hoc modo & non alio gubernet Ecclesiam & Politiam. Et talium confide-
ratio-

ratione exclamat Paulus, *Rom. 11:13.* *O Profundas divitias tum sapientia tum cognitionis Dei, quam inscrutabilia sunt iudicia ejus & impervestigabiles via ejus, quis enim cognovit mentem Domini? aut quis ei fuit à consilio?* Ad revelatam pertinet eadem Evangelica Doctrina, & quicquid nobis cognitu est necessarium ad salutem, circa quæ nulla amplius est arcana Dei seu abscondita voluntas, cum Evangelium quod à temporibus æternis fuit tacitum, nunc factum sit manifestum, & per scripturas apud omnes gentes declaratum, *Rom. 16:26.* & de sapientia Dei in Mysterio & abscondita illa, *1. Cor. 2:7.* ait ibidem Paulus v.10. *Nobis autem Deus revelavit per Spiritum suum, Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunditates Dei, &c.* Id etiam in actis idem Paulus testatur: *non subterfugi, inquit, quin annuntiarem vobis omne consilium Dei, Cap. 20:27.*

XXII.

Calvinus verò cum aſſeclis multò aliter hujus distinctionis terminos interpretatur, & illam (absconditam) vocant alias *voluntatem beneplaciti*, hanc (revelatam) *signi*, & quò ad voluntatem hanc signi dicit promiſſiones DEI eſſe univerſales, quibus Deus exterioriùs ſe declaret quod velit omnium hominum ſalutem, cum juxta absconditam illam, longè diverſam foveat ſententiam. Juxta illos itaq; voluntas revelata ſeu ſigni eſt exterior vox Dei, quæ ſraviter ſonat, *vivo ego. Venite ad me omnes, &c.* Abscondita verò ſeu beneplaciti eſt interior ſenſus, qui horrendus eſt, & terribilis: ibi ſe omnes amare dicit, hic pleroſq; odit: ibi omnes vocat, hic pleroſq; rejicit. Sed quod Dei voluntas circa Electionem & ſalutem noſtram non ſit abscondita, ſatis ſcripturæ teſtimonia jam jam allata convincent. Unde ſi abscondita eſt, de ſalute certè non eſt, cum omnia ad ſalutem pertinentia nobis in ſcripturis revela-

ra esse, ipsi etiam Calviniani contra Pontificios asserant. Deniq; si voluntas illa beneplaciti abscondita est & arcana, unde quæso eam cognoverunt Calviniani, cum eam tamen per omnes partes describere norint? non ex priori, *quis enim fuit ei à consilio?* Rom. II:34. Ergo per revelationem: atq; sic quæ juxta illos est voluntas abscondita, etiam revelata est, i. e. non abscondita, quæ manifesta est contradictio.

XXIII.

Scholastici ex Magistri sui libro sent. I. dist. 45. quoq; hanc recipiunt distinctionem, sed longè alio sensu, ut voluntas *beneplaciti* secundum illos, sit propriè dicta voluntas, *signi* non nisi metaphoricè, quod interius beneplacitum, exterius notificet, quod quinq; modis fieri ajunt, quos modos hoc versiculo comprehendunt: *Precipit ac prohibet, permittit, consulit, implet.* Quæ distinctio hoc modo accepta nihil ferè incommodi habet. Videatur si placeat hac de re Greg. de Val. T. I. disp. I. q. 19. p. 2. & tantum de voluntatis distinctione, quæ accommodata ad rem præsentem ostendit per voluntatem, cujus in definitione mentio fit, non intelligi absolutam, cui nemo resistere potest, sed quæ conditionem admittit. Deinde non intelligitur antecedens voluntas, seu quæ considerationem conditionis præcedit, sed consequens. Et tertio deniq; hæc voluntas non est abscondita, sed in verbo revelata.

XXIV.

Progrediamur nunc ad sequentia definitionis verba & fundamenta seu causas salutis nostræ contemplemur, Tres a. ordine definitio nostra enumerat salutis causas, *Prima* est *Gratia Dei*, *Secunda Meritum Christi*, *Tertia fides* est, meritum illud apprehendens. *Prima* est *Principalis efficiens*, *Secunda Meritoria*, *Tertia Instrumentalis.*

De Gratia itaq; primo agendum, notandumq; quid & quotuplex sit. Sciendum autem initio est omnem gratiam esse sua natura aliquid indebitum, seu quod in immeritum conferatur, sicut & ipsa notio id involvit, & Apostolus testatur, *Rom. II: 6. quod si per gratiam, jam non ex operibus alioqui gratia jam non est gratia.* Et juxta hanc notionem, vocabulum gratiæ duob⁹ modis accipitur. *Primò pro benevolentia Dei & gratuito ejus favore, quo nobis aliquid gratis confert. Secundò pro donis ipsis, quæ ex gratuito illo favore nobis communicantur, quæq; ideo dona gratiæ dici consueverunt.* Utroq; modo vox gratiæ vel latè accipitur vel strictè. *Latè gratia seu benevolentia Dei respicit omnes res à Deo dependentes: & sic etiam donum gratiæ dici potest quicquid à gratuita liberalitate & munificentia Dei derivatur in creaturas, quo sensu Hieronymus in Epist. ad Cyprian. dicit gratiæ Dei esse quod homo sit creatus.* Et Constantinopolitana synod⁹ III. quæ est. VI. Generalis, statuit *Angelos & animas immortales esse, non natura (ut est ipse Deus) sed gratia, i. e. gratuito beneficio creatoris; verum hoc modo vocabulum gratiæ hic non accipitur, sed strictè ac propriè prout gratia seu gratuitus Dei favor ordinatur ad dona supernaturalia, tendentia ad finem quoq; supernaturalem, qui est vita æterna.* Et sic etiam *dona gratiæ propriè significant dona supernaturalia, non quæ naturæ beneficio obtinemus, nam utroq; hoc modo scriptura gratiæ vocabulo passim utitur.* Et primò quidem pro gratuito Dei favore *Luc. 12: 30. ne timeas Maria, es enim in gratia apud Deum.* Et *Rom. 3: 24. Iustificantur autem gratis, ejus gratia,* & alibi in Paulinis Epistolis passim. Deinde pro donis gratuitis, *Rom. 12: 3. nam per gratiam quæ mihi data est, &c: & v. 6. habentes autem dâ-*

versa dona pro gratia qua nobis data est. Utraq; acceptio occurrit, 1. Cor. 15:10. Gratia Dei sum id quod sum, & gratia ejus in me non fuit inanis, nam amplius laboravi, quam illi omnes, non ego tamen, sed gratia Dei qua mecum est.

XXVI.

Chemniti⁹ in loco de Lib: Arb: ex Augustino quinq; ponit gradus gratiæ PRIMUM facit gratiæ *prevenientis*, SECUNDUM *preparantis*, TERTIUM *operantis*, QUARTUM *cooperantis*, *subsequentis* & *Adjuvantis*, QUINTUM *Perseverantia*, quos hic enumerasse sufficiat, hæ & aliæ distinctiones gratiæ videantur apud Gr. de Valentia T.2.d.8.q.3.

XXVII.

Cum jam dicimus prædestinationem factam esse ex gratiâ, quæritur quidnam per gratiam hic intelligatur. Pontificij dicunt nos per gratiam nobis in hærentem, i. e. per donum gratiæ prædestinari, in cujus tamen interpretatione neq; ipsi inter se consentiunt, ut videre est apud citatum jam authorem Greg. de Val.

Nos per gratiam hîc loci non intelligimus aliam, quam Gratuitum Dei favorem, & statuimus quod tota prædestinatio facta sit ex mera gratia, h. e. mero gratuito DEI favore, quo ad omnes effectus suos.

XXVIII.

Sunt autem *Effectus* prædestinationis in primis duo, Gratia & Gloria. Gratia tria potissimum complectitur, Vocationem, Justificationem & Renovationem vitæ, i. e. Sanctificationem, fit itaq; ut quatuor in universum sint prædestinationis effectus, vocatio ad fidem, justificatio per fidem, renovatio quæ fidem consequitur, & fidei finis Gloria ipsa.

Ad Vocationem ptinet etiam interna verbi efficacia,
feu

seu motio interna, quæ gratia excitans seu præveniens appellatur, item argumenta inducentia, quæ interiori motioni exterius subserviunt.

Secundus effectus est justificatio ipsa, cum enim quis motus gratiæ Dei præveniente poenitentiam agit, & credit Evangelio, jam justificatur per fidem illam, i.e. remittuntur ei peccata, imputatur justitia Christi, & hæreditas adscribitur vitæ æternæ.

Tertius effectus est Renovatio seu Sanctificatio, eodem enim momento, quo homo justificatur, & in filium Dei adoptatur, spiritum adoptionis accipit, qui animum ejus immutat, sanctitateq; & justitia imbuit, & hi sunt effectus prædestinationis ad gratiam.

Quartus effectus est ipsa Gloria seu vitæ æternæ consecutio, prædestinationi ita proprius, ut in non prædestinatos omnino non cadat. Hæc effectus in Epist. ad Rom. 8:30. Paulus enumerat. *Quos, inquit, prædestinavit, eos vocavit, quos vocavit, eos justificavit, quos autem justificavit, eos & glorificavit,* ubi Renovationem sub Justificatione (quam necessario comitatur) comprehendit. Expresse autem Renovationem etiam effectum prædestinationis facit, *Eph. 2.4. Sicut, inquit, elegit nos in ipso ante quam jacerentur fundamenta mundi, ut essemus sancti & inculpati per Charitatem.* Et quamvis vocatio ad omnes omnino homines, Justificatio & Renovatio ad plures quoq; extendantur, quam qui salvantur, non tamen sic prædestinationis sunt effecta, sed communis tantum providentiæ.

XXIX.

Quod autem omnes hi effectus sint ex mera gratia, i.e. ex gratuito Dei favore, id nunc de singulis ex scripturæ locis est probandum. Et de vocatione quidem ait

Apo

Apostol. 2. Tim. 1:9. *Qui servavit nos, & vocavit vocatione sancta: non ex operibus nostris, sed ex suo proposito & gratia, que data quidem est nobis in Christo Iesu, ante tempora secularia.* De justificatione verò Rom. 3:24. *justificantur gratis, ejus gratia per redemptionem factam in Christo Iesu.* Idem de Sanctificatione ostendit. Tit. 3:4. *Ex sua misericordia servavit nos per lavacrum regenerationis & renovationis Sp. Sancti.* De gloria deniq; Rom. 6. ult. *Stipendium, inquit, peccati mors est, donum autem Dei vita aterna.*

XXX.

Pontificij hic eatenus nobiscum consentiunt, quod dicant prædestinationem ad gratiam esse merè gratuitam, cum gratia excitans & gratia operans seu justificans, ex nullis præcedentibus meritis, sed omnino gratis detur; Prædestinationem verò ad gloriam ex prævisis meritis factam esse ajunt, sicuti vitam æternam in tempore ex meritis & propter merita dari contendunt.

Nos autem etsi studium pietatis & bonorum operum, ab adultis omnino requiri doceamus, ita ut *sine sanctimonia nemo visurus sit Deum.* Heb. 12:14. Tamen bona opera ullo modo meritoria esse vitæ æternæ, id verò pernegam. Concedimus autem studium pietatis & bonorum operum esse conditionem quandam, ad hæreditatem vitæ æternæ consequendam omnibus a dultis necessariam, sicut prædestinatio ad gratiam quoq; non sine conditione facta est, nempe si gratiam oblatam quis recipiat & admitat, & tamen hanc gratuitam prorsus esse ipsi etiam adversarij fatentur..

XXXI.

Ex his etiam constat, quomodo hic Calvinianis quoque sit occurrendum, nam etsi prædestinatio tam ad gloriam quam ad gratiam prorsus gratuita est, h. e. non facta ex prævisis meritis: non tamen sequitur absolutè factam esse,

esse, sed cum respectu fidei. Et tantum de Gratia quæ est causa efficiens prædestinationis principalis?

XXXII.

Sequitur ut de *secunda causa prædestinationis* paucis agamus, quæ est *meritum Christi*, ubi duo sunt ostendenda, 1. Quod meritum Christi sit universale, 2. Quod hoc meritum etiam prædestinationis decreto includatur. Quoad prius, duas ponimus contra Calvinianos assertiones, 1. Quod Christus morte sua omnes redemerit. 2. Quod meritum Christi & parta per meritum illud salus omnibus promittatur & offeratur, adeoq; omnes ad poenitentiam vocentur: nam utriq; huic assertioni è diametro contradicit cum sectatoribus Calvinus? XXXIII.

Nos verò ad confirmationem primæ nostræ assertionis opponimus Calvinianis scripturæ loca, 1. quæ testantur Christum suscepisse in se omnium peccata, *Ioh. 1: 29. Ecce agnus Dei qui tollit, h.e.* (interprete Brentio in *Johannem*) qui suscipit in se, qui fert, qui portat, qui sustinet, *peccatum mundi. Es. 53:6. omnes nos sicut oves erravimus, unusquisq; in viam suam declinavit, & Dominus conjecit in eum iniquitatem omnium nostrum.* Et hùc etiam facit typus hirci emissarii, cui imponebantur omnes iniquitates filiorum Israel, & omnes prevaricationes eorum, cum omnibus peccatis eorum; *Lev. 16:21.*

2. Quæ docent Christum pro omnib⁹ traditum & mortuum esse, adeoq; pro omnibus satisfecisse, *Rom. 8: 32. Deus proprio filio non pepercit sed tradidit eum pro nobis omnibus. 2. Cor. 5: 15. Christus pro omnibus mortuus est. 1. Tim. 2: 6. Christus Jesus dedit se ipsum in redemptionis precium pro omnibus. Et cap. 4: 10. Est servator omnium hominum, maxime verò fidelium.*

3. Quæ testantur missionem Filii ejusq; meritum ad totum mundum attinere. *Ioh. 3:16. Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret &c. Confer cap. 4:23. & 6:5. & 12:47.* In his & similibus locis Apost. Johannes per mun-

dum non solos fideles & electos intelligit, ut impiè rheticantur Calviniani, sed infideles etiam & reprobos, adeoq; omnes omnino homines, sicut in 1. ep. cap. 2: 2. idem ille Apostolus utrosq; exprimit, ipse, inquit, Iesus Christus, propitiatio est pro peccatis nostris, nec pro nostris solùm, sed etiam totius mundi.

4. Deniq; afferimus scripturæ loca, quæ expressè testantur Christum pro iis etiam mortuum esse, qui pereunt, vel certè perire possunt, imò qui Filium DEI conculcât, h. e. in Sp. Sanctum peccant. *Rom: 14: 15. Ne esca tua illum perdas, pro quo Christus est mortuus. 1. Cor. 8: 11. & tua illa scientia peribit frater qui infirmus est, propter quem Christus est mortuus. 2. Pet. 2: 1. etiam Dominum, qui illos mercatus est abnegantes, accersentes sibi ipsis celem interitum. Heb. 10: 29. quanto putatis acerbiorè supplicio dignus censebitur, qui Filium Dei conculcaverit, & sanguinem fœderis, per quem fuerat sanctificatus, profanum duxerit. Atq; hoc modo prima assertio probatur.*

XXXIV.

Secundam etiam assertionem hoc modo probamus. *Primò quia ipse Christus ad se omnes peccatores invitat. Matth. 11: 28. Deinde, quia Evangelium jubet prædicari omni creaturæ, Mar. 16: 15. i. e. ut Lucas interpretatur, omnib⁹ gentibus, & Luc. 24: 46. ait Salvator: ita oportuit Christum pati & resurgere à mortuis, & prædicari in nomine ejus recipiscentiam & remissionem peccatorum apud omnes gentes. Et Paulus Act. 17: 30. Deus, inquit, annunciat omnibus ubiq; hominibus ut recipiant. Et Coll. 1: 28. Quem nos (ministri Ecclesiæ) annunciamus, admonentes omnem hominem, & erudientes omnem hominem, omni sapientia, ut præstemus omnem hominem perfectum in Christo Iesu. Confer locum Psalmi 19: 5. in omnem terram exivit linea eorum, & in extremum orbis eloquentia eorum, quod Paulus ad universalem vocationem applicat, Rom 10 18. Deniq; iiquo-
què*

quæ expresse vocantur, qui venire nolunt, *Ef. 65:2. Expandi manus meas tota die ad populum perversum, &c. Prov. 1:20. Vocavi & renuistis, &c.* Judæis primum annunciabatur verbum Dei, *sed abegerant illud, Act. 13:46. Spiritui Sancto resistunt, Act. 7:51. & consilium Dei rejecerunt adversus semet ipsos. Luc. 7:30.* Atq; hætenus ostendimus meritum Christi esse universale.

XXXV.

Nunc alterum quoq; ostendendum est, quod scilicet meritum hoc decreto prædestinationis includatur, h. e. quod decretum prædestinationis factum sit intuitu meriti Christi: nam huic assertioni itidem cum suis contradicit Calvinus, docens prædestinationem absolutè factam esse.

XXXVI.

Sed cum meritum hoc Christi cujus intuitu prædestinationem factam esse diximus, tam arctè cum fide connectatur, ut nec meritum illud, ut in se sufficiens, nobis tamen quicquam proffit, nisi fide apprehendatur, nec salvifica fides esse possit, nisi quæ meritum illud apprehendat, & propterea neutrum seorsim, sed utrumq; conjunctim, in prædestinationis decreto spectetur: ideo brevitatè causa, utrumq; hunc respectum unâ contra Calvinianos assertionem comprehendimus, quod scilicet *prædestinatio facta sit intuitu meriti Christi, fide apprehensi, sive intuitu fidei meritum Christi apprehendentis.* Idq; probamus, 1. Ex genuina hujus articuli sede, *Eph. 1. cap. v. 4. elegit nos in ipso, i. e. Christo &c. confer versum 5. & seqq.* 2. Quia prædestinatio facta est secundum præscientiam, *Rō. 8:32. & 1. P. 1:2.* At præsciētia respicit fidem & meritum Christi. 3. Quia prædestinatio convenit cum ipsa executione, *sanctificatione sc. & salvatione.* Sicut itaq; Deus in tempore nos justificat & salvat, ita ab æterno nos justificare & salvare decrevit: aliàs enim, si videlicet aliter ab æterno decreverit, & aliter in

tempore agat, vel mutabilis esset vel impotens, quorum utrumq; & impium est & absurdum; sed in tempore nos justificat & salvat, habita ratione fidei, meritum Christi apprehendentis, quod ipsi non negant Calviniani. Ergo habita ratione fidei meritum Christi apprehendentis ab æterno nos justificare & salvare decrevit, h. e. prædestinavit.

XXXVII.

Ex his quæ dicta sunt etiam novus Huberi error, quo universalis electio statuitur, confutari potest: nam si prædestinati sumus in Christo, secundum consilium & præscientiam Dei, ut scriptura conceptis verbis testatur, ergo non omnes sunt prædestinati, cum omnes in Christo non sint, nec omnes consilio Dei obtemperent, & ideo nec Deus præsciverit quod omnes in Christum sint credituri. Adde quod Christus expressè doceat multos vocatos esse sed paucos electos, Matth. 20:16. & 22:14. XXXVIII.

Ex supra dictis hæc quoq; porismata eruiamus, quæ huic disputationi COROLLARII loco apponimus.

1. Certam & infallibilem esse prædestinationem.
2. Certum esse numerum prædestinatorum.
3. Eos qui libro vitæ æternæ semel sunt inscripti, inde deleri non posse.
4. Prædestinationem tamen nullam necessitatem inferre actibus nostris.

